

БОРИС АНДРІЙОВИЧ ДЕРКАЧ

Обірвалася земна дорога відомого вченого, літературознавця, доктора філологічних наук Бориса Андрійовича Деркача.

Борис Деркач народився 7 жовтня 1929 р. у с. Нехайки Драбівського р-ну Черкаської обл. У 1931 р. родина переїхала до Києва. 1941 року разом з матір'ю був евакуйований до м. Чимкент Південно-Казахстанської обл., після звільнення України в 1944 р. повернувся до Києва, де продовжив навчання в середній школі, а 10-й клас закінчив у с. Нехайки Драбівського р-ну Черкаської обл. У 1952 р. закінчив Київський державний університет ім. Т.Г.Шевченка за спеціальністю “філолог російської мови та літератури”. Після закінчення аспірантури Інституту літератури ім. Т.Г.Шевченка АН УРСР 1956 року захистив кандидатську дисертацію “Драматургія І.А.Крилова”. Працював молодшим, а з 1960 р. — старшим науковим співробітником Інституту літератури ім. Т.Г.Шевченка, з 1964 р. — ученим секретарем цього ж інституту. У другій половині 1973 р. Б.А.Деркач очолив відділ української дожовтневої літератури й керував ним до 1981 р. 1975 року захистив докторську дисертацію. З 1973 по 1978 р. був членом редколегії журналу “Радянське літературознавство”, з 1978 р. — член редакційної ради видавництва “Дніпро”, заступник голови редколегії видання “Літературна класика” в 70-ти томах. З березня 1994 р. — у відділі шевченкознавства (тоді — група ШЕ) і провадив (спільно з І.Бажиновим) тему зв'язків творчості Шевченка з українською та російською літературами.

Перу вченого належать літературні портрети “Степан Васильченко” (1957), “І.А.Крилов /З історії російсько-українських взаємин/” (1969), “Євген Гребінка” (1974), монографії “Перекладна українська повість 17—18 ст.” (1960), “Крилов і розвиток жанру байки в українській дожовтневій літературі” (1977), “Леонід Глібов: Життя і творчість” (1982), “П.П.Білецький-Носенко: Життя і творчість” (1988), понад сто публікацій у збірниках та журналах, “Шевченківській енциклопедії: В 4-х тт.”. Б.А.Деркач багато працював як текстолог — ним підготовлені й прокоментовані “Повне зібрання творів І.Котляревського” (1969), “Літературні твори Г.С.Сковороди” (1972), “Українська дожовтнева байка” (1966), “Українські поети-романтики 20—40-х років” (1968). Б.А.Деркач був заступником голови редколегії “Зібрання творів” І.Франка у п'ятдесяти томах, редактором окремих томів. Як автор розділів брав участь у підготовці “Зібрання творів” С.Васильченка в чотирьох томах; у написанні “Історії української літератури” у двох томах (1987. — Т. 1), “Історії української літератури 19 ст.” у трьох книгах (1995. — Кн. 1), “Історії українсько-російських літературних зв'язків” у трьох томах (1987. — Т. 1).

Б.А.Деркач був удостоєний Державної премії Української РСР ім. Т.Г.Шевченка, нагороджений Почесною грамотою Президії Національної академії наук України.

Світла пам'ять про Бориса Андрійовича Деркача — відомого літературознавця, чудову людину — назавжди залишиться в серцях його рідних і близьких, колег і друзів.

НАДІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА ВИШНЕВСЬКА

9 жовтня 2007 р. скінчився земний шлях відомого літературознавця-текстолога, кандидата філологічних наук, лауреата Національної премії ім. Т.Г.Шевченка Надії Олександрівни Вишневської. Ще за тиждень до смерті, перебуваючи в лікарні, вона ділилася з колегами одним із найзаповітніших задумів — пропонувала записати з її голосу (звичайно ж, після виходу з лікарні) 600 українських пісень. А якщо долучити до акції запису і її сусіда із села Горенка, що під Києвом, то кількість пісень може значно збільшитися. А ще планувала зібрати й видати епістолярну спадщину правнука Марка Вовчка Б.Б.Лобача-Жученка, адже тільки в неї

збереглося із півсотні його листів. А ще — підготувати до перевидання хоча б двотомник творів І.Нечуя-Левицького. Ішлося і про інші проблеми підготовки нових видань української літературної спадщини. Але не склалося, як гадалося...

Н.О.Вишневська народилася 27 грудня 1925 р. в с. Горенка Києво-Святошинського району Київської області в сім'ї службовців (батько був працівником лісництва, а мати вчителькою). До початку війни 1941—1945 рр. вона встигла закінчити лише дев'ять класів Горенської школи і змушена була бідувати разом із батьками на тимчасово окупованій території (батько помер у 1943 р.). Десятий клас Київської середньої школи №6 змогла закінчити лише в 1944 р. Тоді ж вступила на філологічний факультет (українське відділення) Київського державного університету ім. Т.Г.Шевченка, після закінчення якого в 1949 р. поїхала на вчительську роботу в Новошепелицьку середню школу на Київщині, де працювала до 1953 р. У 1953—1956 рр. навчалася в аспірантурі при кафедрі української літератури Київського державного педагогічного інституту ім. О.М.Горького й захистила дисертацію “Творчість Павла Тичини 1911—1941 рр. та російська література”. У 1956—1958 рр. Надія Олександрівна працювала редактором у Держлітвидав України (пізніше видавництво “Дніпро”), де їй довелося готувати до друку видання творів класиків української літератури, а також наукові праці співробітників Інституту літератури ім. Т.Г.Шевченка АН УРСР, зокрема Л.М.Коваленка.

Із червня 1958 р. Н.О.Вишневська працює в Інституті літератури в редакції журналу “Радянське літературознавство” спочатку на посаді редактора-організатора, а потім відповідального секретаря редколегії (головним редактором був академік О.І.Білецький, а його заступником Л.М.Коваленко). Упродовж двадцяти п'яти років Н.О.Вишневська — учений, який зосереджує свою увагу на дослідженні текстів і підготовці видань української класичної літературної спадщини ХІХ—ХХ ст. За час роботи в Інституті літератури Н.О.Вишневська опублікувала чимало цікавих досліджень з історії української літератури ХХ ст., українсько-російських літературних зв'язків, текстології (“Рання творчість П.Тичини і російська література”, “Пути дружбы”, “Павло Тичина і російська літературна критика довоєнного періоду”, “Проблема канонічного тексту повістей І.Нечуя-Левицького “Микола Джеря” та “Кайдашева сім'я”, “До історії тексту поезії Лесі Українки “Дим”); брала участь в упорядкуванні творів О.Білецького, І.Нечуя-Левицького, В.Мови, І.Франка, Панаса Мирного, Лесі Українки, А.Кримського, А.Метлинського, М.Костомарова. Нею опубліковані монографії “Олександр Прокоф'єв” (“Дніпро”, 1969), “Лірика Лесі Українки. Текстологічне дослідження” (“Наукова думка”, 1976). Н.О.Вишневська підготувала до друку і прокоментувала на найвищому науковому рівні такі видання: “Лєся Українка. Зібрання творів у 12 томах” (Том 1); “І.Франко. Зібрання творів у 50 томах” (Томи 15, 18 — самостійно; томи 26, 33, 35, 49 — у співавторстві). За наукову редакцію, підготовку текстів та участь в упорядкуванні “Зібрання творів І.Я.Франка у 50 томах” Н.О.Вишневській присуджено в 1988 р. Державну премію ім. Т.Г.Шевченка разом із колективом співробітників Інституту літератури (І.О.Дзевєрєнім, М.Д.Бернштейном, Б.А.Деркачем, О.Є.Засенком, О.В.Мишаничем, Ф.П.Погребенником, М.Т.Яценком).

Н.О.Вишневська залишила по собі найкращі спогади колег, які працювали з нею в Інституті літератури, особливо у відділі рукописних фондів і текстології, а також вдячних читачів творів тих письменників, що видані завдяки сумлінній праці вченого-текстолога. Її наукові дослідження, присвячені творчості багатьох письменників і спадщині Лесі Українки зокрема, ніколи не втраять своєї актуальності.

Надія Олександрівна була людиною надзвичайної доброти. Вона щедро ділилася з усіма своїми науковими здобутками й відкриттями, а її гостинна оселя в Пуща-Водицькому лісі під Києвом завжди радо приймала гостей не лише у святкові дні, а й тоді, коли молодшим колегам була потрібна її наукова підтримка й мудра порада. Щедрість її душі й гостинність типової української оселі були винятковими.

Вічна і світла пам'ять нашій дорогій колезі!

М.Жулинський, С.Гальченко, В.Дончик, М.Сулима, Г.Сивокінь, Л.Скупейко, Г.Бурлака, Л.Мірошніченко, А.Полотай, Т.Третяченко, А.Шацька